

AB-INFORMATIEBRIEF

datum: 15 april 2025

onderwerp: Overstromingskaarten regionale watersysteem

portefeuillehouder: Josette Van Wersch

nadere informatie: m.lensink@waterschaplimburg.nl / Afdeling Waterbeleid

Door klimaatverandering neemt de kans op wateroverlast door extreme buien toe. Om dit effectief aan te pakken voor de langere termijn, is het essentieel om rekening te houden met klimaatontwikkelingen. Voor het programma Waterveiligheid en Ruimte Limburg heeft het waterschap nieuwe overstromingskaarten ontwikkeld die de overstromingsrisico's voor het regionale watersysteem in kaart brengen. Deze kaarten en handelingsperspectief zijn verwerkt in een Module Wateroverlast en Waterveiligheid die op donderdag 10 april is gepubliceerd. In deze AB-nieuwsbrief informeren wij u over de module, de kaarten en het gebruik van beide.

Afweging van het waterbelang in ruimtelijke processen

In 2023 heeft de Regionale Actietafel WRL de Aanbevelingen ter versterking van de afweging van het waterbelang in ruimtelijke processen vastgesteld. Een van de aanbevelingen was het opstellen van een risicokaart met de toegenomen overstromingsrisico's (referentie 2100). In opdracht van WRL heeft het waterschap daarvoor in 2024 een wateroverlastkaart en een waterveiligheidskaart gemaakt die het overstromingsbeeld aangeven behorende bij overstromingen die, rekening houdend met klimaatverandering, in het jaar 2100 met een kans van 1/100 per jaar voorkomt (T100/2100-kaarten).

Aansluitend is in 2024 door WRL aan Defacto opdracht gegeven om met behulp van deze T-100/2100 kaarten een completer overzicht omtrent wateroverlast en -veiligheid op te stellen met nadere informatie, een handelingsperspectief (welke maatregelen kunnen worden genomen om de kwetsbaarheid voor klimaatextremen te verminderen?) en andere aspecten zoals erosie, kwel, nattere bodems e.d. Dit onderzoek en de overstromingskaarten zijn opgenomen in de onlangs gepubliceerde Module Wateroverlast en Waterveiligheid.

Hoe wordt het nieuwe waterbeeld gebruikt?

Dit nieuwe waterbeeld biedt een eenduidig en gemeenschappelijk referentiepunt voor overheden en ontwikkelaars in Limburg. De inzichten zijn relevant om het waterbelang te wegen bij de voorbereiding en advisering over (ruimtelijke) plannen. Het nieuwe waterbeeld wordt voor verschillende functies gebruikt.

Uitwerking van maatregelen per stroomgebied

WRL werkt per stroomgebied verschillende varianten met maatregelpakketten uit. De stroomgebieden van de Geul, Geleenbeek en Roer zijn het eerst aan de beurt. De nieuwe waterkaarten vormen een gedeeld referentiepunt bij het opstellen en beoordelen van deze varianten. Ze laten zien in hoeverre de voorgestelde pakketten bijdragen aan het verminderen van overstromingen ten opzichte van het verwachte overstromingsbeeld in 2100 (T100/2100).

Versterking van waterbewustzijn en waterweerbaarheid

Ondanks de maatregelen van overheden blijft het risico op wateroverlast en overstromingen bestaan. Daarom is het essentieel dat inwoners zich bewust zijn van de risico's in hun omgeving en tijdig voorbereidingen treffen om schade aan hun woning en bezittingen te beperken. Het programma WRL ontwikkelt hiervoor verschillende hulpmiddelen. Zo wordt er gewerkt aan een digitale tool – op basis van de nieuwe overstromingskaarten - waarmee inwoners eenvoudig kunnen controleren hoe groot het risico op wateroverlast is voor hun woning. Daarnaast bieden de kaarten inzicht in welke gebieden bewoners extra ondersteuning nodig hebben, zodat gerichte maatregelen en communicatie ontwikkeld kunnen worden.

Gebruik in provinciaal en gemeentelijk beleid

De Provincie Limburg gebruikt de inzichten uit de waterkaarten bij het vormgeven van haar ruimtelijke beleid, onder andere in de Provinciale Omgevingsvisie (POVI).

Gemeenten kunnen de kaarten benutten bij het opstellen van ruimtelijke beleidsplannen en het beoordelen van nieuwe bouwontwikkelingen. Dit helpt hen om het waterbelang structureel mee te nemen in hun omgevingsvisies en besluitvorming.

Advisering door het waterschap

Volgens de Omgevingswet moeten overheden bij ruimtelijke plannen rekening houden met de impact op het watersysteem (weging van het waterbelang). Als waterschap willen wij dat waterveiligheid en klimaatadaptatie een volwaardige rol krijgen in ruimtelijke beslissingen. Wanneer er bouwplannen zijn in overstromingsrisicogebieden kijken wij daar als waterschap zeer kritisch naar. Bij het plannen van nieuwe woongebieden, vooral in Limburg, is het aspect van waterbeheer cruciaal. Daarom is het belangrijk dat overheden en initiatiefnemers ons in een vroeg stadium betrekken bij het opstellen van plannen en besluiten. Deze module en de kaarten gaan ons daarbij helpen.

Onderlegger Water en bodem

De Module Wateroverlast en Waterveiligheid wordt onderdeel van de Onderlegger Water en Bodem Limburg, een product van de Provincie Limburg en het Waterschap Limburg. In deze onderlegger worden ook de thema's droogte, (drink)waterbeschikbaarheid, waterkwaliteit, hitte en bodemkwaliteit meegenomen. De onderlegger bestaat uit twee delen: themakaarten en signaleringskaarten die het effect op een bepaalde functie weergeven. Daarnaast een handelingsperspectief waarin mogelijkheden aangegeven worden om de effecten te verminderen. De onderlegger is bouwsteen voor de Provinciale Omgevingsvisie. De onderlegger is nog in ontwikkeling en is als totaalproduct waarschijnlijk na de zomer 2025 beschikbaar.

Vervolg

De module en de kaarten geven inzicht in de overstromingsrisico's in Limburg en vormen een gemeenschappelijk vertrekpunt voor overheden bij het maken van keuzes in de ruimtelijke ordening. De eerste stap daarin is gezet met het in kaart brengen van de data. Op basis hiervan worden uiteindelijk beleidskeuzes gemaakt. Bij nieuwe ontwikkelingen zullen wij de leden van het algemeen bestuur tijdig informeren.

In de Regionale Actietafel van 7 april is afgesproken dat de module wateroverlast en waterveiligheid op korte termijn wordt toegelicht en besproken in de vier waterwerkregio's.

De module is op donderdag 10 april gepubliceerd op www.wachtnietopwater.nl/waterkaarten.
De overstromingskaarten zijn opgenomen in de GIS-viewer op de website van Waterschap Limburg:
[Overstromingskaarten regionaal watersysteem - Waterschap Limburg](#).

In de bijlage van deze nieuwsbrief vindt u een toelichting op de T100/2100 kaarten en de Module Wateroverlast en Waterveiligheid.

BIJLAGE

Toelichting T100/2100 kaarten

Door klimaatverandering zullen extreme buien, regenwateroverlast en overstromingen toenemen. In opdracht van WRL heeft het Waterschap Limburg daarvoor in 2024 een wateroverlastkaart en een waterveiligheidskaart gemaakt die het overstromingsbeeld tonen dat volgens een klimaatprognose van het KNMI in 2100 eens per 100 jaar kan voorkomen (T100/2100). Dat is een kans van 1% per jaar. In het huidige klimaat is de kans op zulke overstromingen kleiner en komt dit gemiddeld eens per circa 500 jaar voor. Dit is ongeveer vergelijkbaar met wat in juli 2021 in Valkenburg is gebeurd. De kaarten laten zien waar in Limburg overstromingen kunnen ontstaan door extreme neerslag (pluviale overstromingen) of hoge waterstanden in de beken (fluviale overstromingen). Ze geven ook inzicht in de risico's op schade voor bebouwing, infrastructuur en landbouw. Daarnaast worden de veiligheidsrisico's tijdens overstromingen inzichtelijk gemaakt. Zoals gevaar voor voertuigen, voor mensen op straat of instortingsgevaar voor gebouwen. Deze zijn gebaseerd op de combinatie van waterdiepte en stroomsnelheid. Voor de vertaling naar de waterveiligheidsrisico's (persoonlijk letsel en gevaar op verdrinking) is gebruik gemaakt van een Australisch model (Combined Flood Hazard Curves Smith et al. 2014, Water Resource Laboratory van de University of New South Wales).

Toelichting Module Wateroverlast en Waterveiligheid

De module Wateroverlast en Waterveiligheid bestaat uit een deel B met tekst en kaarten en een deel C Handelingsperspectief.

Deel B bevat de volgende onderwerpen/kaarten:

- Nattere bodemcondities (incl. kwelwater),
- Regionale wateroverlast (incl. regenwaterbuffers en inundatiegebieden),
- Waterveiligheid langs regionale wateren en de Maas (incl. waterkeringen).

Elk onderwerp (met uitzondering van de waterveiligheidskaart op pag. 56/57) heeft een basiskaart en een signaleringskaart. Beide kaarten bevatten feitelijke (onderzoekstechnische) informatie, geen beleidskeuzes. De wateroverlastkaarten op pag. 50/51 en de regionale waterveiligheidskaart op pag. 56/57 zijn 1:1 overgenomen van de in opdracht van WRL door WL opgestelde T-100/2100 kaarten. Er is in de module volstaan met één waterveiligheidskaart (in paarse kleurgradiënt) en geen afzonderlijke basiskaart en signaleringskaart, deze zijn namelijk identiek.

De Maas-kaarten zijn overgenomen van de studie 'Op waterbasis Maasvallei' van Deltares (2023), aangevuld met de contour van het rivierbed Beleidsregels grote rivieren.

Deel C Handelingsperspectief bevat informatie over praktische maatregelen die door overheden en particulieren genomen kunnen worden om wateroverlast zoveel mogelijk te voorkomen. Bij de bouw van nieuwe woningen kan bijvoorbeeld gedacht worden aan een verhoogde entree of het hoger plaatsen van elektrische installaties. In gebieden met een verhoogd overstromingsrisico kan het bouwen op palen of terpen uitkomst bieden. Bestaande woningen in deze gebieden kunnen beter beschermd worden met noodvoorzieningen zoals waterschotten. Verder zijn er maatregelen mogelijk om water beter vast te houden in de bodem. Voor stedelijke en landelijke gebieden kan ook gedacht worden aan het bergen van water, waardoor er minder water kan afstromen.

De module wateroverlast en waterveiligheid is een regionale uitwerking van het landelijke 'ruimtelijk afwegingskader klimaatadaptieve gebouwde omgeving' dat in mei 2024 is gepubliceerd.